

Interoperacyjność społeczności wolnego i otwartego oprogramowania

Warszawa, 28 marca 2009 roku.

W p r o w a d z e n i e :

Mając na uwadze tendencje państw Europy i świata, zarówno tych najbogatszych, jak i pozostających na drugim biegunie rozwoju gospodarczego, które od kilku lat nie tylko zwracają coraz baczniejszą uwagę na rozwój Wolnego i Otwartego Oprogramowania, ale też zaczynają go na masową skalę używać w swoich strukturach, Fundacja Wolnego i Otwartego Oprogramowania, Polska Grupa Użytkowników Linuksa oraz Wydział Elektroniki i Technik Informatycznych Politechniki Warszawskiej pragną zwrócić uwagę na potrzebę pilnego przyjrzenia się temu zjawisku w Polsce.

Wolne i Otwarte Oprogramowanie (WiOO) jest wśród Polaków albo w ogóle nie znane, albo kojarzone z czymś niedoskonałym i skomplikowanym, wymagającym specjalistycznej wiedzy. Niesłusznie. WiOO jest pewnym zbiorem, niezwykle bogatym i różnorodnym. Mieszczą się w nim zarówno programy, które wymagają pewnych umiejętności, jak i cała gama innych, niezwykle przyjaznych dla tzw. zwykłego użytkownika. Patrząc na doświadczenia Republiki Federalnej Niemiec¹ czy Francji z jednej², oraz Federacji Rosyjskiej³ z drugiej strony, a także inicjatywy Unii Europejskiej⁴, pragniemy zwrócić uwagę polityków odpowiedzialnych za rozwój państwa na oprogramowanie, które w dobie formowania się społeczeństwa cyfrowego odegra w Polsce (tak jak w wielu innych krajach na świecie) ogromną rolę.

Wolne i Otwarte Oprogramowanie jest przede wszystkim dojrzałe. Oznacza to, że produkty te (w porównaniu z komercyjnymi o podobnym przeznaczeniu) są gotowe do użytku i nie trzeba czekać, aż ich twórcy je poprawią i udoskonalą. Szczególnie dotyczy to systemu operacyjnego, zestawu pakietów biurowych, programów pocztowych, bazodanowych i multimedialnych, a także przeglądarek internetowych – a zatem wszystkich tych, które używane są najczęściej. Warto zauważyć także, że rozwiązania biznesowe, zwłaszcza serwerowe, oparte na Wolnym i Otwartym Oprogramowaniu, stanowią już w tej chwili ogromną większość rynku i ich udział stale się powiększa.

Z punktu widzenia gospodarczego i politycznego ważną cechą WiOO jest bezpieczeństwo. Programy te powstają w sposób transparentny i dzięki wglądowi w kod podlegają kontroli rzeszy użytkowników. Dzięki temu możemy mieć pewność, że nie zawierają ukrytych funkcji, które pozwalałyby na niekontrolowany wyciek danych. Dzięki możliwości modyfikacji i przystosowywania do własnych potrzeb, WiOO sprzyja konkurencyjności na lokalnych rynkach i daje użytkownikowi zainteresowanemu np. wsparciem technicznym możliwość jego uzyskania od wielu podmiotów. Co istotne, liberalne licencje pozwalają użytkownikowi na swobodne wykorzystanie WiOO do dowolnego celu (zarówno prywatnego jak i komercyjnego) i nie ograniczają w żaden sposób jego działalności.

Niezaprzeczalne są także edukacyjne walory WiOO – możliwość wykorzystania na słabszym

---

1 Źródło: <http://www.linux.pl/?id=news&show=4689&kom=1>

2 Źródło: <http://www.linux.pl/?id=news&show=5274&kom=1>

3 Źródło: <http://linuxnews.pl/rosja-%E2%80%93-przesiadka-urzednikow-na-linuksa-zaczyna-sie/>

4 Źródło: <http://linuxnews.pl/darmowe-oprogramowanie-nie-wymaga-przetargow-w-ue/>

Interoperacyjność społeczności wolnego i otwartego oprogramowania

Warszawa, 28 marca 2009 roku.

---

i starszym sprzęcie (co wydłuża okres jego eksploatacji i zmniejsza tym samym koszty działania szkoły), elastyczność i dostępność kilkudziesięciu bezpłatnych polskojęzycznych programów wspierających nauczanie z praktycznie wszystkich przedmiotów objętych obowiązkiem nauczania – to najważniejsze z zalet, o których warto pamiętać⁵.

Jednym z flagowych przykładów WiOO jest Linux. Wiele jego dystrybucji występuje w wersjach bezpłatnych oraz płatnych o rozszerzonej funkcjonalności. Ta różnorodność pozwala na wykorzystanie możliwości tego oprogramowania wszystkim ludziom i podmiotom, niezależnie od zasobności portfela i zaangażowania finansowego, przy czym zdecydowana większość funkcji potrzebnych użytkownikowi niekorporacyjnemu jest dostępna bezpłatnie. Jest to szczególnie istotne w świetle badań CBOS z lutego 2009 roku, z których wynika, że blisko połowa Polaków (z których większość zamieszkuje małe miasta i powiaty wiejskie) jest wciąż wykluczona cyfrowo.

Mając na uwadze wymienione cechy pragniemy przekazać kilka postulatów, których wdrożenie pozwoliłoby na uczynienie z Polski państwa bardziej przyjaznego dla obywateli oraz konkurencyjnego zarówno wewnątrz, jak i na rynkach międzynarodowych.

---

⁵ Więcej informacji: <http://www.linux-educd.pl/>

Interoperacyjność społeczności wolnego i otwartego oprogramowania

Warszawa, 28 marca 2009 roku.

P o s t u l a t y

I. EDUKACJA

Proponujemy:

1. Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dla dyrektorów szkół i nauczycieli n/t:
  - oszczędności płynących ze stosowania WiOO
  - znikomych różnic w zachowaniu pakietów biurowych komercyjnych i otwartych w codziennej pracy
  - możliwości tego oprogramowania, także w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu dzieci z uboższych rodzin
  - wykorzystania WiOO jako znakomitej ilustracji i pomocy dydaktycznej umożliwiającej zrozumienie podstaw działania oprogramowania – a tym samym zasad informatyki.
2. Umieszczenie na stronach rządowych informacji zachęcającej szkoły do używania wolnego i otwartego oprogramowania do realizacji podstawy programowej z przedmiotu Techniki Informatyczne (używanie WiOO jest zgodne z obecną podstawą programową oraz w pełni realizuje wymagania wobec ucznia stawiane przez projekt nowelizacji podstawy znajdującej się na stronach MEN) oraz do realizacji międzyprzedmiotowej czytelniczo-medialnej ścieżki nauczania
3. Wsparcie finansowe i polityczne dla działań umożliwiających uzyskanie świadectwa ECDL także na wolnym oprogramowaniu
4. Przygotowanie podręcznika do nauczania Technik Informatycznych, który uwzględniałby w większym stopniu, niż do tej pory, obecność WiOO w gospodarce, a także opracowanie podręcznika dla nauczyciela, który ułatwiałby przygotowanie lekcji z wykorzystaniem WiOO.

Powyższe działania i ich skutki nie wymagają żadnej zmiany polityki ani wydawania nowych aktów prawnych – są w pełni zgodne z obowiązującym obecnie prawem oraz planami strategicznymi państwa:

- „Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia” szczególnie z Celem 6: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich
- Narodową Strategią Spójności Priorytetem 1.3.2 Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i poprawę kwalifikacji szczególnie z wytyczną 24 ; dostosowanie systemów edukacji i szkoleń do nowych wymogów dotyczących kompetencji zawodowych.
- Narodowa Strategia Spójności Priorytet 5.4.6 Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich
- Strategią Rozwoju Edukacji 2007- 2013 w szczególności z Priorytetem 3.4.2 Kształcenie i doskonalenie nauczycieli
- Strategią rozwoju edukacji na obszarach wiejskich na lata 2007-2013, w szczególności z: Działaniem 4.2.2 – Organizacja kursów doskonalenia nauczycieli w zakresie wykorzystania technologii teleinformatycznych w procesie dydaktycznym.

Interoperacyjność społeczności wolnego i otwartego oprogramowania

Warszawa, 28 marca 2009 roku.

Celem tych działań jest zwiększenie świadomości środowiska szkolnego w zakresie istnienia i możliwości WiOO oraz bezpieczeństwa jego używania zarówno pod kontem ochrony szkolnej sieci i osób z niej korzystających jak i pod kontem „poprawności politycznej”

II. NAUKA

Proponujemy:

1. Zapobieganie wymuszaniu na studentach przez wykładowców wyższych uczelni używania niezwykle kosztownego komercyjnego oprogramowania do odrabiania zadań domowych – w praktyce wymusza to lekceważenie i łamanie prawa (pot. piractwo) (przykład studenta z Koszalina, któremu groziło nawet 10 lat więzienia za używanie pirackich kopii programów wartych nawet 180 tys zł, których wymagała od niego uczelnia, naloty na akademiki w Puławach i Gdańsku) zamiast tego wykładowca mógłby używać takich aplikacji, które poprawnie obsługują większość formatów (a praktycznie w każdej dziedzinie można takie znaleźć). Można wtedy próbować wyznaczyć zestaw 2-3 formatów pokrywających 80-90% popularnych aplikacji i oceniać tylko prace oddawane w nich.
2. Utworzenie ponaduczelnianej i dostępnej na stronach Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego bazy informacji o programach, które umożliwią legalną i pozbawioną elementów wykluczenia cyfrowego realizację zadań wymaganych przez wykładowców na poszczególnych kierunkach
3. Zachęcanie uczelni wyższych do kształcenia umiejętności świadomego wyboru oprogramowania, poprzedzonego analizą kryteriów dotyczących jakości, funkcjonalności i ceny, a także do kładzenia większego nacisku na zrozumienie przez studentów potrzeby otwartej standaryzacji i interoperacyjności.

III. ADMINISTRACJA RZĄDOWA

Proponujemy:

1. Zaprzestanie wymuszania przez administrację rządową od samorządów raportów w formacie .doc, co jest jawnym pogwałceniem rządowych zaleceń zawartych w Krajowych Ramach Interoperacyjności (2.4. Neutralność technologiczna i standardy), a zamiast tego traktowanie formatów .doc i .odt jako równorzędnych:
  - „Neutralność technologiczna, to zasada równego traktowania przez administrację publiczną rywalizujących ze sobą technologii i stwarzania warunków do ich uczciwej konkurencji poprzez: ograniczenie możliwości utajniania rozwiązań technologicznych, którego skutkiem jest uniemożliwienie powstania konkurencyjnych produktów oraz zabranianie narzucania stosowania określonych rozwiązań technologicznych w sytuacji, gdy istnieją konkurencyjne rozwiązania.”
  - „Standard otwarty w rozumieniu “European Interoperability Framework for Pan-European eGovernment Services” 2004, VERSION 1.0 jest standardem, który

Interoperacyjność społeczności wolnego i otwartego oprogramowania

Warszawa, 28 marca 2009 roku.

łącznie spełnia następujące cztery warunki:

- jest przyjęty i zarządzany przez niedochodową organizację, a jego rozwój odbywa się w drodze otwartego procesu podejmowania decyzji, w którym mogą uczestniczyć wszyscy zainteresowani,
- jest opublikowany, a jego specyfikacja jest dostępna dla wszystkich zainteresowanych bezpłatnie lub po kosztach sporządzenia kopii oraz możliwa dla wszystkich do kopiowania, dystrybuowania i używania również bezpłatnie lub po kosztach operacyjnych,
- wszelkie związane z nim prawa autorskie, patenty i inna własność przemysłowa są nieodwołalnie udostępnione bez opłat,
- nie ma żadnych ograniczeń w jego wykorzystaniu.”

oraz Europejskich Ram Interoperacyjności, które rekomendują programy spełniające następujące kryteria:

- dostępność,
- wielojęzyczność,
- bezpieczeństwo,
- ochrona prywatności,
- subsydiarność,
- stosowanie otwartych standardów,
- preferowanie oprogramowania o otwartym kodzie źródłowym,
- tworzenie rozwiązań wielostronnych.

2. Zerwanie z dalszym uzależnianiem administracji państwowej od jednego (w dodatku zagranicznego) dostawcy oprogramowania.
3. Zaprzestanie dyskryminacji tych klientów, których nie stać na zakup oprogramowania własnościowego, przy jednoczesnym zwiększeniu bezpieczeństwa przechowywanych i przesyłanych danych.
Ministerstwo Finansów i podległe mu jednostki – w sumie 18 tys stacji roboczych – pracuje całkowicie pod kontrolą Linuksa. W Urzędach Kontroli Skarbowych powszechnie wykorzystywany jest Open Office. Dlaczego w innych ministerstwach i urzędach nie jest to możliwe?
4. Stworzenie użytkownikom alternatywnych systemów operacyjnych rzeczywistych możliwości kontaktu elektronicznego z urzędami (np. z ZUS-em) bez konieczności posiadania oprogramowania własnościowego.
5. Podjęcie działań legislacyjnych umożliwiających załatanie luk w ustawie Prawo Zamówień Publicznych. Ponadto zwiększenie kontroli nad administracją rządową i podległymi jej jednostkami, celem zaprzestania nagminnego wykorzystywania przez polską administrację ww. luk w ustawie PZP oraz zapewnienia równego traktowania podmiotów biorących w nich udział.

Interoperacyjność społeczności wolnego i otwartego oprogramowania

Warszawa, 28 marca 2009 roku.

IV. GOSPODARKA

Proponujemy:

1. Aktywne wspieranie wymiany informacji i promowanie współpracy pomiędzy ośrodkami badawczymi i uczelniami wyższymi a biznesem w zakresie tworzenia oprogramowania komputerowego.

Wg badań Agencji Badawczej ARC Rynek i Opinia pt. „Bariery Współpracy Przedsiębiorców i Ośrodków Naukowych” obie strony badań podkreślały, że największą przeszkodą stojącą na drodze zwiększenia upowszechniania i wykorzystania polskiej myśli informatycznej w biznesie jest brak kompetentnych pośredników. Jednocześnie badanie Pentor Research International „Otwarte oprogramowanie w biznesie otwarte standardy w administracji” wskazuje na dynamikę rozwoju oraz znaczący wzrost zapotrzebowania świata biznesu na wdrażanie w swojej działalności WiOO.

Proponujemy wspólne działanie ministerstw Gospodarki oraz Nauki i Szkolnictwa Wyższego (np. wspólną kampanię promocyjną) plus działania legislacyjne zmierzające do znacznego usprawnienia tej współpracy (w tym stworzenie zachęt do przedsiębiorców i naukowców, aby już na etapie planowania podejmowanych przedsięwzięć myśleli o ich późniejszych konkretnych wdrożeniach).

Zdajemy sobie sprawę, że wprowadzenie w życie wszystkich postulowanych działań wymagałoby czasu i przygotowania. Jednakże wiele z zaproponowanych powyżej spraw można by wcielić w życie stosunkowo niewielkim nakładem pracy i środków, a oferują one wymierne korzyści w postaci chociażby oszczędności. Jesteśmy przekonani, że każde działanie zmierzające do popularyzacji WiOO w Polsce będzie miało pozytywny wpływ zarówno w wymiarze społecznym, jak i gospodarczym, czy wizerunkowym.